THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די ארבעטסלאָזיקייט הילף פלענער

דאָס פּראָגראַם פון ארבעטסלאָזיקייט רעליף פאַר מאַניטאָבאַ, איבערגעשיקט פון פּרעמיער ברעקען קיין אָטאַוואַ, קאָן אויסזעען צו זיין אביסל איבערגעטריבן. ער פאַרלאַנגט א פּראָגראַם וואָס דאַרף קאָסטן איבער זיבן מיליאָן דאָלאַר פאַר דער פּראָווינץ אַליין. פון וועל־כע די דאָמיניאָן רעגירונג דאַרף בייטראָגן איבער זיבן מיליאָן דאָלאַר. לויט דערזעלבער פּראָפּאָרציע פאַר די אַנדערע פּראָווינצן. וואָלט עס אויסגעקומען, אז די פעדעראַלע רעגירונג זאָל דאַרפן אויסגעבן אויף איבער הונדערט מיליאָן דאָלאַר פאַר׳ן גאַנצן לאַנד, אין פאַר־גלייך מיט די צוויי מיליאָן דאָלאַר וואָס זי האָט פאַר דעם צוועק אויסגעגעבן לעצטן יאָר.

מען מוז אָבער געדינקען, אז די לאַגע אין לאַנד איז דאָס יאָר א סך ערנסטער, ווי זי איז געווען לעצטן יאָר אין דער צייט. די ארבעטס־לאָזיקייט לאַגע וועט זיין א שווערערע דעם קומענדיקן ווינטער, ווי דעם עבר׳דיקן שוין צוליב דעם אליין. וואָס א סך ארבעטסלאָזע האָבן נאָך לעצטן זומער געלעבט פון זייערע פריערדיקע אָפּשפּאַרונגען, וואָס האָבן זיך איצט אויסגעשעפּט. און צו דעם איז נאָך צוגעקומען דער גרויסער אומגליק מיט דער אומגערעטעניש אין די פריערי פּראָווינצן, וואָס האָט ווייטער פאַרערגערט די אַזוי שלעכטע לאַגע פון די פאַר־מערס און וואָס מאַכט פאַר דרינגענד א ברייטע רעליף פּראָגראַם פאַר די געליטענע פאַרמערס.

די פאַרמערשע לאַגע איז דאָס יאָר באַזונדערס שווער אין די פריערי פּראָווינצן. און זיי וועלן דערפאַר מוזן קריגן א גרעסערע פּראָ־פּאָרציע פון די רעליף געלדער פון דער דאָמיניאָן רעגירונג, ווי די אַנ־דערע פּראָווינצן. פעדעראַל ברעקענט פּראָגראַם דאַרף דערפאַר ניט מיינען, אז די אַנדערע פּראָווינצן זאָלן דוקא קריגן די זעלבע פּראָפּאָר־ציע הילף, און מוז דערפאַר ניט מיינען אַן אויסגאַבע פון הונדערטן מי־ליאָן דאָלאַר פון דער פעדעראַלער קאַסע פאַר דעם צוועק פאַר׳ן גאַנצן לאַנד.

מען מוז אויך געדינקען, אז ניט די פּראָווינצן און ניט די מוני־ציפּאַליטעטן זיינען מער ניט בכח צו טראָגן די רעליף לאַסט וואָס זיי האָבן געטראָגן אויף זיך דעם פאַרגאַנגענעם יאָר, ווען צו די צוואַנציק מיליאָן דאָלאַר אסיגנירט פון דער רעגירונג האָבן זיי, די פּראָווינצן און מוניציפּאַליטעטן, צוגעלייגט פון זייערע קאַסעס נאָך פעדעראַל ביז פּופּציק מיליאָן דאָלאַר. די מייסטע מוניציפּאַליטעטן שטייען איצט שיר ניט אויפ׳ן שוועל פון באַנקראָט א דאַנק דער דאָזיקער לאַסט, מיט אַלע קוואַלן פון הכנסה אויסגעשעפּט. די מייסטע פּראָווינצן זיינען אויך ניט אין א סך א בעסערער לאַגע. באַזונדערס די פריערי פּראָווינצן, וועמעס הכנסות זיינען געשניטן צום מינימום, א דאַנק דער שווערער לאַגע פון דער פאַרמער באַפעלקערונג. וואָס קאָן גאָר קיין שטייערן ניט צאָלן, און דער ווירקונג וואָס דאָס האָט געהאַט אויף דער שטאָטיקער באַפעלקערונג.

— עס קומט דערפאַר אויס אין דער אונטערשטער שורה, אז פרעמיער ברעקען איז גאָר ניט ארויס פון זיך די גרעניצן פון מעסיקייט מיט זיין־פּראָגראַם וואָס ער האָט פאַרגעשלאָגן פאַר אָטאַוואַ. אדרבא, ווי גרויס די סימע זאָל ניט אויסזען, וועט זי אָבער ניט מער ווי דעקן די עלעמענטאַרסטע נויטן פון׳ם מאָמענט. — צו פאַרזאָרגן אַלע וואָס נויטן זיך דערינען מיט ברויט און מיט א דאַך אויבערן קאָפּ, ווי פרעמיער בענעט און זיינע מיניסטאָרן האָבן צוגעזאָגט. מיט זיין גאַנצן פּראָגראַם פון געזעלשאַפטלאַכע ארבעטן רעכנט ניט פרעמיער ברעקען אויף מער ווי א צוויי טעג א וואָך ארבעט פאַר די פאַרהייראַטע אַר־בעסלאָזע דורך די זעקס ווינטערדיקע חדשים.

אונדזער איז דאָס א גרויסע סימע פאַר דער פעדעראַלער רעגי־רונג. אָבער קומען וועט זי דאָך פון די זעלבע קעשענעס. פון די זעלבע ביבלבער וואָס צאָלן אויף די מוניציפּאַליטעטן און פּראָווינציעלע שטייערן. דער אונטערשייד איז בלויז וואָס די פעדעראַלע רעגירונג האָט ברייט מערע פריילייגן. — איר קוואַל פון הכנסות דורך שטייערן איז ניט אזוי באַשעריינקט. און ווי דאָס הינטער זיך די גרויסע רעזערוו פון׳ם גאַנצן לאַנד ווען זי זאָל דאַרפן אָנקומען צו א חלואה פאַר די דרינגענדיקע אַר־דערנונגען פון׳ם מאָמענט.

— אגב וועט אזא ברייט פּראָגראַם פון געזעלשאַפטלאַכע ארבעטן ווי פרעמיער ברעקען ציינכט אָן אַפּרופן זיך גינסטיק אויף א גרויסער צאָל אינדוסטריען וואָס וועלן צושטעלן די מאַטעריאַלן פאַר די אַר־בעטן. וועט פאַרגרעסערן דעם פאַרברויך פון דער באַפעלקערונג און וועט בכלל פאַרלייכטערן דעם דרוק פון׳ם קריזיס אין לאַנד, דערנעענ־טערונג אזוי דאָס לאַנד צום צוריקקער פון גאַרמאַלע צייטן.

אגב אונטער בעסערע עקאָנאָמישע באַדינגונגען אין לאַנד וואָקסט אויף אַזויפיל די שטייער פעאיקייט פון דער באַפעלקערונג, אז די רע־גירונג קאָן אָפּמאַכן אירע איצטיקע דרינגענדיקע אויסגאַבן דורך די וואָקסנדיקע הכנסות.

ווינינפּעג און וואַנקאָווער

אין׳ם ריים פאַר׳ן דריטן פלאַץ צווישן די שטעט פון דער דאָמי־ניאָן א ריים וואָס האָט אָנגעהאַלטן צווישן ווינינפּעג און וואַנקאָ־ווער פאַר כמעט א צענדליק יאָרן. האָט וואַנקאָווער געוואונען. לויט דעם הייריקן צענזוס: וואַנקאָווער האָט דערגרייכט א באַפעלקע־רונג פון 245 טויזנט, צו ווינינפּעגס 217 טויזנט.

אמת, וואַנקאָווערס וואָוקס איז געווען טיילווייז א קינסטלאַכער. — די שטאָט האָט איינגעשלאָסן אין אירע גרעניצן אירע פאָרשטעט. ווען ווינינפּעג שליסט איין אין אירע גרעניצן סט. באַניפּייס אין דעם האַלבן טוצן אַנדערע מוניציפּאַליטעטן זיינען אויסגעשלאָסן אין אַלע הינ־טער שטאָט אין זיינען מיט איר איינע געבונדן אין אַלע הינ־זיכטן. דאַן וואָלט ווינינפּעג נאָך אַנגעהאַלטן איר פּאָזיציע פון דער דר־טער שטאָט אין דער דאָמיניאָן.

דאָך מוז מען צוגעבן, אז וואַנקאָווער איז פאַר די לעצטע פאָר צענדליק יאָרן געוואַקסן אָן א פאַרגלייך שנעלער פון ווינינפּעג. איר וואָוקס האָט זי הויפּטזאַכלאַך צו פאַרדאַנקען דער פאַרענדיקונג פון׳ם פאַנאַמאַ קאַנאַל, וואָס האָט זי פאַרוואַנדלט אין א וויכטיקן האַנדלס צענטער.

ווינינפּעג, פאַרקערט, האָט פיל פאַרלאָרן פון איר האַנדלס פּאָזי־ציע. די שטאָט קאָן איצט גיכער בלויז דורך אַן אינ־דוסטריעלער אַנטוויקלונג, וואָס איז מעגלאַך בלויז א באַדייטנדיק קער אימיגראַציע.

דערווייל אָבער קאָנען מיר פאַרגיינען אונזער שוועסטער־שטאָט, וואַנקאָווער. איר וואַנדערבאַרן וואָוקס. אויב ווינינפּעג זאָל זי ניט קאָ־נען אַנאַנען זי אין באַפעלקערונג, וואָלטן מיר איצט ביידע שטעט פאַר־געשלאָגן א גייעס סאַרט ריים: ווינינפּעג פון זיי וועט באַזאָרגן די באַ־פעלקערונג מיט בעסערע אין געזונטערע לעבנס אומשטענדן אין מיט גרעסערן וואוילזיין פאַר אַלעמען, און ניט בלויז פאַר יחידים . . .

דאָס וואָלט באמת געווען אַן אינעטערנאַציאָנאַלער קאָנקורס.

נאָך דרייסיק יאָר

פון ה. י. כהן

רעדאַקציאָנעלע באַמערקונג:

דער דאָזיקער אַרטיקל געשריבן פון דעם באַקאַנטן ציוניסטישן טוער אין עקטינג פּרעזידענט פון קרן קימת אין אַמעריקע, באַ־האַנדלט דעם סאַמע וויכטיקן אידישן פּראָבלעם אין אַרץ־יש־ראל, די לאַגע. מיט א שניידיק דער לאַגיק ציט ער אונטער א סך הכל פון די לעצטע דרייסיק יאָר אַרבעט אויף דעם געביט, און ער ציינט אָן א פּראַקטישע פּראָגראַם פאַר אַמעריקאַנער ציוניסטן.

דער קרן קימת איז זינט ער עק־זיסטירט געווען דער ליבלינגס פאַנד פון די ציוניסטן, ער איז אויך דער אַפּאָלערסטער פאַנד ביי דעם ברייטן אידישן עולם.

מען קאָן מיט זיכערייט באַהויפּטן, אז עס איז ניט פאַראַן ביי אידן נאָך א פאַנד, וואָס זאָל האָבן אַזויפיל פריוויליקע עסקנים און אַזא גרויסע צאָל מנדבים. ווי עס וויינט אויס פי־לען אידן אינסטינקטיוו, אז די דאָזיקע וואָס דער קרן־קימת שפּילט אין דער אויפבויונג פון אַרץ־ישראל, אַלס א אידיש לאַנד, איז אַזוי שלעכטע לאַגע פון די פאַר־מערס און וואָס מאַכט פאַר דרינגענד א ברייטע רעליף פּראָגראַם פאַר די געליטענע פאַרמערס.

די פאַרמערשע לאַגע איז דאָס יאָר באַזונדערס שווער אין די פריערי פּראָווינצן. און זיי וועלן דערפאַר מוזן קריגן א גרעסערע פּראָ־פּאָרציע פון די רעליף געלדער פון דער דאָמיניאָן רעגירונג, ווי די אַנ־דערע פּראָווינצן. פעדעראַל ברעקענט פּראָגראַם דאַרף דערפאַר ניט מיינען, אז די אַנדערע פּראָווינצן זאָלן דוקא קריגן די זעלבע פּראָפּאָר־ציע הילף, און מוז דערפאַר ניט מיינען אַן אויסגאַבע פון הונדערטן מי־ליאָן דאָלאַר פון דער פעדעראַלער קאַסע פאַר דעם צוועק פאַר׳ן גאַנצן לאַנד.

מען מוז אויך געדינקען, אז ניט די פּראָווינצן און ניט די מוני־ציפּאַליטעטן זיינען מער ניט בכח צו טראָגן די רעליף לאַסט וואָס זיי האָבן געטראָגן אויף זיך דעם פאַרגאַנגענעם יאָר, ווען צו די צוואַנציק מיליאָן דאָלאַר אסיגנירט פון דער רעגירונג האָבן זיי, די פּראָווינצן און מוניציפּאַליטעטן, צוגעלייגט פון זייערע קאַסעס נאָך פעדעראַל ביז פּופּציק מיליאָן דאָלאַר. די מייסטע מוניציפּאַליטעטן שטייען איצט שיר ניט אויפ׳ן שוועל פון באַנקראָט א דאַנק דער דאָזיקער לאַסט, מיט אַלע קוואַלן פון הכנסה אויסגעשעפּט. די מייסטע פּראָווינצן זיינען אויך ניט אין א סך א בעסערער לאַגע. באַזונדערס די פריערי פּראָווינצן, וועמעס הכנסות זיינען געשניטן צום מינימום, א דאַנק דער שווערער לאַגע פון דער פאַרמער באַפעלקערונג. וואָס קאָן גאָר קיין שטייערן ניט צאָלן, און דער ווירקונג וואָס דאָס האָט געהאַט אויף דער שטאָטיקער באַפעלקערונג.

— עס קומט דערפאַר אויס אין דער אונטערשטער שורה, אז פרעמיער ברעקען איז גאָר ניט ארויס פון זיך די גרעניצן פון מעסיקייט מיט זיין־פּראָגראַם וואָס ער האָט פאַרגעשלאָגן פאַר אָטאַוואַ. אדרבא, ווי גרויס די סימע זאָל ניט אויסזען, וועט זי אָבער ניט מער ווי דעקן די עלעמענטאַרסטע נויטן פון׳ם מאָמענט. — צו פאַרזאָרגן אַלע וואָס נויטן זיך דערינען מיט ברויט מיט א דאַך אויבערן קאָפּ, ווי פרעמיער בענעט און זיינע מיניסטאָרן האָבן צוגעזאָגט. מיט זיין גאַנצן פּראָגראַם פון געזעלשאַפטלאַכע ארבעטן רעכנט ניט פרעמיער ברעקען אויף מער ווי א וואָך ארבעט פאַר די פאַרהייראַטע אַר־בעסלאָזע דורך די זעקס ווינטערדיקע חדשים.

אונדזער איז דאָס א גרויסע סימע פאַר דער פעדעראַלער רעגי־רונג. אָבער קומען וועט זי דאָך פון די זעלבע קעשענעס. פון די זעלבע ביבלבער וואָס צאָלן אויף די מוניציפּאַליטעטן און פּראָווינציעלע שטייערן. דער אונטערשייד איז בלויז וואָס די פעדעראַלע רעגירונג האָט ברייט מערע פריילייגן. — איר קוואַל פון הכנסות דורך שטייערן איז ניט אזוי באַשעריינקט. און ווי דאָס הינטער זיך די גרויסע רעזערוו פון׳ם גאַנצן לאַנד ווען זי זאָל דאַרפן אָנקומען צו א חלואה פאַר די דרינגענדיקע אַר־דערנונגען פון׳ם מאָמענט.

— אגב וועט אזא ברייט פּראָגראַם פון געזעלשאַפטלאַכע ארבעטן ווי פרעמיער ברעקען ציינכט אָן אַפּרופן זיך גינסטיק אויף א גרויסער צאָל אינדוסטריען וואָס וועלן צושטעלן די מאַטעריאַלן פאַר די אַר־בעטן. וועט פאַרגרעסערן דעם פאַרברויך פון דער באַפעלקערונג און וועט בכלל פאַרלייכטערן דעם דרוק פון׳ם קריזיס אין לאַנד, דערנעענ־טערונג אזוי דאָס צוריקקער פון גאַרמאַלע צייטן.

אגב אונטער בעסערע עקאָנאָמישע באַדינגונגען אין לאַנד וואָקסט אויף אַזויפיל די שטייער פעאיקייט פון דער באַפעלקערונג, אז די רע־גירונג קאָן אָפּמאַכן אירע איצטיקע דרינגענדיקע אויסגאַבן דורך די וואָקסנדיקע הכנסות.

ענגלאַנד און פראַנקרייך באַקעמפן שקלאַפן־האַנדל אין אַראַביע

פון א. רובין

ערשט איצט דערוויסט זיך די ציי־וויליזירטע וועלט וועגן דעם מורא־דיקן מענשן־האַנדל, וואָס גייט אין אַראַביע און וואָס פראַנקרייך און ענגלאַנד זיינען איצט פאַרבאַטן אַדער אים באַקעמפן, אַזוי, אז דער האַנדל זאָל מער ניט קאָנען אָנגעפירט ווע־רען.

די צוויי דערמאָנטע לענדער (פראַנק־רייך און ענגלאַנד) האָבן גענומען צו הילף אויף די איטאַליענישע רעגירונג און צוזאַמען וועלן זיי שוין אויסגע־קינען מיטלען, ווי אזוי אָפּצושטעלן דעם שענדלאַכן האַנדל און צו צע־שמעטערן דעם מסחר, אז ער זאָל מער קיינמאָל ניט קאָנען אויפשטיין קיין תחית המתים.

פאַר אַלץ האָבן די דריי לענדער באַשלאָסן צו פאַרבלאָקאַדירן דעם אינזל אינ׳ם רויטן ים (דזשעל דזשאַר), וואָס געפינט זיך צווישן דרום אַראַ־ביע און אַפריקע. די אינזל איז די בעסטע בעזע אין ערטריע ביים אַפריקאַנישן בערג. דער דאָזיקער אינזל איז די הויפּט קוואַרטיר פון דעם שקלאַפן־האַנדל, אַהין קומען די סוחרים פון שקלאַפן און פון דאָנען שיקט מען די „סחורה" אין די שטעט און אויף די מערק, וואו דער מסחר ווערט אָנגע־טריבן אויף דעם שענדלאַכסטן און באַרבאַרישסטן אופן.

מען קאָן גאָרנישט טאָן מיטן אינ־זעל אַליין, ווייל אַן עגערעט פון אַראַבער. די אַראַבער, ווי באַוואוסט, זיינען אַנהייענער פון מחמד׳ן, וועל־כער האָט אין׳ם קאָראַן (די מחמדע־נישע ביבל) נישט נאָר זיך אַריינגע־זאָגט קעגן דעם שקלאַפן האַנדל, נאָר האָט נאָך אַזוי גערעדט צו אים, לויט דעם קאָראַן אין פולשטענדיק דער־לויבט צו האַנדלען מיט מענשן, ווי מען האַנדלט מיט אַן אַנדער סחורה. אַדער ווי מען האַנדלט מיט בה־מות.

די וואַסערן פונם רויטן ים שטיי־ען אַבער אונטער דעם רשות פון ענג־לאַנד, פראַנקרייך און איטאַליע און זיי קאָנען פאַרבלאָקאַדירן די וואַסערן פאַר די שיפן, וואָס פירן אויף זיך שקלאַפן פון אַדער צו דעם דערמאָנטן אינזל.

וועט די בלאָקאַדע אַנהאַלטן א לייגנערע צייט און וועט אָפּגעהיט ווערן שטרענג, ווי דאָס ווערט איצט דערוואַרט פון די דריי מלוכות, איז עס גאָר קיין ספק ניט, אז די אַרא־בער וועלן מוזן אויפגעבן דעם האַנ־דעל, ווייל זיי וועלן ניט האָבן קיין מעגלאַכקייט צו ברייגנען, אַדער פאַר אָפּ־צושיקן דעם מענשן מאַטעריאַל, מיט וועלכן זיי טוען מסחר אויבער אַנאַיע.

דער אינזל איז אינגאַנצן באַ־וועגט מיט שקלאַפן, מיט שקלאַפן הערדער אויף מיט גרויזאַמע וועכטער, וואָס היטן די שקלאַפן אויף טריט און שריט.

פאַרבייַ דעם אינזל, וואו עס לינן באַראַבן לעבעדיקערהייד די שקלאַפן, פאַרן אַלע מאָל דורך אַנדערע שיפן מיט אייראָפּעאישע טוריסטן און „פּלעזשוריזעקס" פון אינאַלע, פראַנק־רייך און ענגלאַנד. די דורכרייזנדע קוקן אויף דעם אינזל, און באַוואונ־דערן די שיינע בלומען, וואָס וואַקסן דאָרט און די קאַליערטע שטייענער, וואָס סטאַרטשען אַרויס אין מאָנומענ־טען. די זון בראָנט דאָרט און צוליב דעם הפּנים האַלטן זיך די ציי־וויליזירטע לענדער אויפן ניט אויפן אינזל קיין שום געפאַרלאַכע חיות, קיין פויגלען און עס וואַקסן דאָרט בלויז גרינצייג, בלומען און מאַנער גראָס.

עס איז אוממעגלאַך פאַר א שקלאַף צו אַנטלויפן פון דעם אינזל: פון איין זייט ווערן די שקלאַפן, געהיט פון אומ׳באַרחמנות׳דיקע וועכטער, וואָס זיינען זיך נוקם פאַר יעדן קליינעם ווידערשטאַנד און פון דער אַנדערער זייט איז דער אינזל אַרומגערינגלט מיט א ים אין וועלכן עס זיינען דאָ די דריי פּלאַנעטן ים־חיות און הייפיש.

די מערסטע שקלאַפן קומען פון אַביסיניע, עוויש די שקלאַפן זיינען דאָ האַלב ווילדע מענשן, אָבער די מערסטע פון זיי פונקט אַזוי ציווי־ליזירט, ווי זייערע באַלעבאַטים, וואָס האַנדלען קענען איר אַזוי ווי ניט פריינט האָט אים גערעטן, נאָר האָט אין דער אַנדערער אַקטונג צו דעם גראָס, וועלכער דאָרט ווי א ברוטאַלער מענש.

ביי אים האָבן איצט אויף שוין מער עקזיסטירט קיין צוויי מיינונגען אַז ער ליבט חנה׳לען מיט דעם גאָ־פייער פון זיין יוגנטלאַכן האַרץ: באַשלוס, זיך אַליין אַרויסצושט־אויף דער פראַבע, האָט אים א ניט־הנאה קעטאָן. די פראַבע האָט באַ־נען פאַרלעשן דאָס פייער, וועלכעס „חנה׳לע, האָט אים דער קורצער צו באַווייזן אין אים אַנצוצינדן.

אזוי פאַרטיגט אַן זיינע נעראַ־הייט ער פּלוצלונג אַנגעפאַנגען צו אין דער ריכטונג פון דער נעטא. וואָלט האָט ער איינגעטלאָפן גיין אויף דאָרט אויף דאָרט־ווייטער בערגעבן צו זיינע נעראַנסען. אַ ער האָט אַליין גיין נעווואוסט ער פעפנט זיך אויף אייגענע אויגן זיך־דנאַך געאַנסען, אויב דער אַנדערער ווייס אין דער אַנדערער אַרומגעריגלט אויף דער אַנדערער אַרומגעריגלט אויף דער אַנדערער אַרומגעריגלט אויף